

пари. Ако аз съм си похарчил парите, за да си построя къща, къщата ми остава без пари и имам пари да продължа да се занимавам с някакъв редовен бизнес, нещо нормално. Това е подпомагането между кардарашите. Ако направа да речем, взел съм снаха – оставил съм в гаранция, в залог, 15000 или 20000 хил лева, че аз няма да се подигравам с детето на тоя човек. Права сватба. На сватбата събирам 100-150 хиляди лева, значи дори съм във печалба от цялата тая страна, не съм в загуба. И впоследствие ще възстановя задължително тези пари, които аз съм взел от моите близки приятели братя и т.н.

Така представеният фрагмент от интервюто залегна в теоретичния модел на настоящето изследване като хипотеза, която трябва да бъде проверена. Оказа се, че дори и най-бедните калдерашки родове споменават сходни до тези суми. Нещо повече, сватбата и кръщенето се оказаха икономически стратегии, характерни не само за калдерашите, но също така и за калайджиите в Пловдивския регион и бургуджиите в Куклен. Сумите, за които става дума, при бургуджиите са около два пъти по-малки от тези при калдерашите (250-300-500 лв.), докато при калайджиите разликата е около десет пъти (50-100-200 лв.). Ако гостът на сватбата дава същата сума, която е получил преди, се счита за уместно към парите да бъде добавено и златно украшение – пръстен, гривна или накит. И в трите групи, по време на сватбата има *шпикер*⁵³, който по микрофон обявява кой колко дава на младоженците и сумите се документират на видеозапис. Характерно за групата на калайджиите е, че събраните по време на сватбата пари – пендари⁵⁴ или банкноти – се подреждат като *мирикле*⁵⁵ или като риза. Булката, а понякога и младоженецът, “обличат” така подредените пари и се появяват с тях на първия “пазар на булки”, който посетят след сватбата.

Другата изследователска теза, която намери потвърждение, е че мешерето функционира като модерен трибунал *ad hoc*, регулиращ взаимоотношенията в калдерашката група чрез икономически санкции. Казано с други думи, когато става дума за мешере, винаги става дума за пари. Независимо от аргументите използвани в спора, претенциите винаги са за финансово наказание: връщане на “капарото” за булката; изплащане на “глоба” – обезщетение за нарушаване правата на някой от членовете или неизпълняване на задълженията на друг; изплащане на “пихва” – допълнителни пари към “капарото” или към друга сума, предмет на спора. Използването на традиционната клетва с огън (цигара) и вода (чешма, река) има чисто рудиментен

⁵³ с-т Нем. Spiker – говорител

⁵⁴ от Гр. - пет. Златна монета от 5 наполеона. Интересно е, че думата *пендара* започва да измества ромската дума *злате* от всекидневния език, конотирайки златна монета с по-голяма стойност.

⁵⁵ букв. Гердан, огърлица